

Medine Sözleşmesi Temelli, Mekke Ruhunu Esas Alan Medeniyet Tasavvuru ve Yeni Türkiye

Mesut MEZKİT*

Öz:

Hız. Âdem (as)'ın oğullarından Kabil, Habil'in hayat hakkını gasp etmesiyle başlayan insan hak ve hürriyetlerinin ihlali günümüze kadar devam ede gelmiştir. Bu kadar derin tarihi tecrübeye rağmen "ötekileştirme" hastalığının derinleşmesine ve tarihî uygulamalara bakılırsa bundan sonra da sürcektir. Birlikte yaşamayı esas alan kültürün tesisinde önemli olan husus, bu ihlalleri asgari seviyeye indirip fert haklarını herkese müsavilik çerçevesinde tatbik edersek o vakit medeniyet tasavvurundan bahsedebiliriz. Yeni bir medeniyet inşası, sahih geleneğin imbiğinden geçen tarihi geçmişe, asrın idrakini sunmakla mümkündür. Cemiyeti meydana getiren efradın (bireyler) idaresne talip olanların adaleti tesiste kılı kırk yarması, kindarlığın zeminine imkân vermemesi, farklılıkta "bir" olmayı temin eden bir hiyerarşi ve kenetlenmeyi asli vazife edinen Yeni Yönetim Felsefesini, entelektüel akılla hayata geçirmesi ana gaye olmalıdır.

Anahtar kelimeler: Yeni Yönetim Felsefesini, Birlikte Yaşama, Medine Sözleşmesi, Mekke Ruhu, Medeniyet Tasavvuru, Yeni Türkiye

Based on the Medina Convention, Based on Mecca Spirit Envisioning New Civilizations and Turkey

Abstract

The violation of human rights and freedom Kabil made; among the sons of Hz. Adem, has continue duntill today which began he grabbed the right of Habil's life. Despite these historical experience, it seems that it will last if we look at the illness of 'othering' and historical practices. The important point in the base of living together is that we can refer to the conception of civilization if we apply these right to the minimum level and apply their individual rights in the framework of all the customs. The construction of a new civilization is possible by presenting the age of the century past them putation of the authentic tradition. It must be the main purpose of the New Administrative Philosophy, which is to be sensitive to the justice of the individuals whomakeup the society, to not allow vindictiveness, to become a "one" in difference and to take the main task of interlocking

Key words: Living New Management Philosophy Together , Constitution of Medina, Mecca Spirit , Civilization Imagination, New Turkey

---

*Yazar, Yeni Fikir Stratejik Araştırmaları Merkezi (Yeni Fikir SAM) Başkanı, mesutmezkit@gmail.com

Giriş

Hız. Âdem (as)'ın oğullarından Kabil, Habil'in hayat hakkını gasp etmesiyle başlayan insan hak ve hürriyetlerinin ihlali günümüze kadar devam ede gelmiştir. Bu kadar derin tarihi tecrübeye rağmen "ötekileştirme" hastalığının derinleşmesine ve tarihî uygulamalara bakılırsa bundan sonra da sürecektir. Birlikte yaşamayı esas alan kültürün tesisinde önemli olan husus, bu ihlalleri asgari seviyeye indirip fert haklarını herkese müsavilik çerçevesinde tatbik edersek o vakit medeniyet tasavvurundan bahsedebiliriz. Yeni bir medeniyet inşası, sahih geleneğin imbiğinden geçen tarihi geçmişe, asrın idrakini sunmakla mümkündür. Cemiyeti meydana getiren efradın (bireyler) idaresine talip olanların adaleti tesiste kılı kırk yarması, kindarlığın zeminine imkân vermemesi, farklılıkta "bir" olmayı temin eden bir hiyerarşi ve kenetlenmeyi asli vazife edinen Yeni Yönetim Felsefesini, entelektüel akılla hayata geçirmesi ana gaye olmalıdır.

İnsan hak ve hürriyetlerinin müesseseleşmesi; varola gelen ihlallerin izalesi maksadını taşımaktadır. Evvelâ, hak ve hürriyetler tecavüze uğruyor. Ondan sonra bu ihtiyaç doğrultusunda insanların hak ve hürriyetlerine matuf mağduriyetlerin en aza inmesini sağlayıcı âlem şumul (evrensel!) kurallar getiriliyor. Hâlbuki medeniyet geçmişimiz, sebep-sonuç ilişkisinden, sebepleri esas alır. Sonuçlar üzerinden bir şey ortaya koymaz. Bunun için Peygamber Efendimiz (sav), Medine Sözleşmesini hayata geçirerek olacakları olmadan önce önlüyor, Mekke'nin fethiyle kalplerin fethinin nasıl olmasını gerektiğini gösteriyor; Veda Hutbesi'yle de İslam Medeniyeti'nin temelleri sağlamlaştırılıyordu. Bu sahih gelenekle yoğrulan İslam Devletleri, Resulul-

lahın (sav) inşa ettiği medeniyeti kendilerine rehber edinenler daima muzaffer ve müreffeh olmuşlar; aksini tatbik edenler ise hüsrana uğramışlardır.

Binaenaleyh, geleceği emin adımlarla arşınlayabilmenin yolu; geçmişteki tecrübelerden âzami derecede istifade ile mümkündür. Beşeriyet, devamlı gelecek plânlarıyla hareket halinde iken, mazisiyle de mütemadiyen muhasebe içinde bulunmalıdır. Kadim tarihini değerlendirerek; âfinin nasıl olacağından ziyade nasıl olmalıdır sualini yöneltmeli; tefekkür dünyasını yeni düşüncelere açmanın yollarını mensup olduğu cemiyete zerk etme vazifesi kendinde görmelidir. Daha ileri gitmek için, tekâmül seyrini devamlı olumlu mânâda seyrüseferini yapabilmesine imkân vermelidir.

İnanç birliği ile bütünlüğünü muhafaza eden, kavmiyet ile sentezi yapılan; ama altında çapanoğlu aranmasına sebep teşkil edecek gelişmelere zemin hazırlayan âmillerin meydana cirit atması, hamle yapacak cemiyetin kafasını dışarıya çıkarıp tabii bir refleksle geri çeken bir civcivin halini andırmaktadır. Güvensizlik duygusu had safhadadır. İtimat telkin edici bilgi ve bundan meydana gelen fiillerin olmaması veya toplumun tabii seyri-ne muhalif ifadelerin hâkimiyeti "acaba"ları tezahür ettirmektedir. Böyle toplumlar, mukaddesatına bağlıdırlar. Kuvvetli bir rabita ile bağlandıkları kutsî kıymetlerine hâlele geleceği fikriyle hareket etmektedirler. Asırlardır hemhâl olduğu, müşterek buluşma zemini kabul ettikleri, "ırkî" farklılıkları ayırışmaya temel teşkil etmediği "inanç" birliğinin zedelediğini düşündüren masabaşı mühendisliği, cemiyetin mutabakatsız kalmasına sebebiyet vermektedir.

Esasen Doğu Medeniyeti'nin asıl kaynağı olan Hilâl Medeniyeti'nin diğer medeniyetle-

ri nasıl etkilediği, hangi sahalarda müessir olduğu bir hakikattir. İslâm Dini'nin kuşatıcılığı, bütün yönleriyle güzelliğinden ve fitrî bir din olması sayesinde. İslâm'ın kalpleri fethetme hikmetine vukufiyet, « ötekileştirmeyi » red eden bir ortamın varlığı kenetlenmeyi kalıcı hale getireceğinden şüphe duyulmamalıdır. Peygamberimizin (s.a.v.) numune ahlâkı sebebiyle yayılan İslâmiyetin, Anadolu coğrafyasında şimdiye kadarki aksi, birarada yaşama kültürü harcının temelini oluştururken; « modernleşme » çabalarımızla birlikte maya bozuldu. **“Ben, ancak; güzel ahlâkı ikmal için gönderildim”** hadis-i şerifi ve **“Muhakkak ki sen , en yüksek bir ahlâk üzeresin”**(Kalem Sûresi,4) ayet-i kerimesinin sırrına idraksizliğimiz, birlik hamurunu yoğrulamaz hale getirdi. Batılılaşma hareketi ile zihni ve fiilî seküler (lâdinî) dönüşüm, tutkal vazifesini gören ana eksenini işlev icra edemez duruma dönüştürdü.

Beynelmîl bir iddiada bulunuyorsanız -ki olmak mecburiyetinde- o zaman Hilâl Medeniyeti'nden alınacak dersler vardır. Hilâl Medeniyeti'nin mirasını devam ettiren Müslüman idareciler ve onların idaresindeki halkların müreffeh yaşamalarındaki sır, adâlet ve liyâkâttır. İnsana ve diğer mahlukâta, Yüce “Hâlık”ın(c.c.) varettiği gözüyle bakıldığından dolayı Hilâl Medeniyeti kıymetlenmiştir. “Râhman” sıfatının tezahürü, huzurun tesisinde; Hilâl Medeniyeti, kendi semsiyesi altında yaşayanlara nâmütenahi imkânları arz etmenin gayreti içinde olmuştur. Hilâl Medeniyeti'nin sırrına vakıf olan “ötekiler”, kendiliğinden kalelerin kapılarını Hilâl Medeniyeti'ne sonuna kadar açmıştır. Haçlı külâhını görmekten, Hilâl'in sarığını görmeyi yeğleyen “öteki”lere bu fikrî veren ise kendilerinde olmayanın Hilâl'de bulun-

masıdır. Farklılıkları bir çatı altında buluşturmak, onlara karşı gösterilecek müsama-hayla mümkün olacağı, Hilâl Medeniyeti'nden tevarüs eden bir unsurun görmezden gelinmesi de “ötekilerin” neden Hilâl Medeniyeti'ne düşmanlık beslediklerini gösterir.

Aslında insanlığın Hilâl Medeniyeti'ne borçlu olduğu şeyleri ifade etmek; ummandaki damlaları saymaya benzer. Ancak, biz, Hilâl Medeniyeti'nden küçük bir kesit nakledelim ki, mesele biraz muşahhaslaşsın. Aktarılacak husus, aynı zamanda asrımıza ışık tutacak; belki de ülkemiz açısından çıkmaz gibi görülen bazı sorunlara çare olacaktır.

İslâm Medeniyeti'nin Zîmmilere Bakışı

“İslâm'ın ilk devirlerinde Emevî ve Abbasî yöneticilerinin hoşgörüsüne delâlet eden hususlardan biri de, divânların Arapça'dan başka bir dilde olmasıdır. Divân, kendilerine atâ verilenlerle askerlerin kabile ve boylara göre adlarının yazıldığı defterdir (el-Kettânî, 2003: I/378). Subhu'-a'âşa'da şu bilgi verilir: Irak divânını Farsça'dan Arapça'ya çeviren ilk kimse, Abdülmelik b.Mervân'ın halifeliği sırasında Haccac b. Yusuf'tur.... Şam (Suriye) divânını Rûmca'dan Arapça'ya nakleden ilk kimse Abdülmelik b. Mervân'dır. Mısır divânını Kıptice'den Arapça'ya nakleden kimsenin Mısır valiliği sırasında Abdülâziz b. Mervândır... İslâm hâkimiyetinden sonra vergi toplama (cibâyet) divânlarına gelince, eskiden olduğu gibi Irak divânı Farsça, Suriye divânı da Rûmca olarak kaldı. Her iki grup divânları yazanlar da ehl-i ahidden (zimmîler) kimselerdi...

Öyle anlaşılıyor ki Araplar müsamahaları sebebiyle, divânların yazılması için, onların dilleri veya divan tanzim ettikleri ülkelerdeki hâkim dille yazan kâtipler ediniyorlardı... "(el-Kettânî, 2003: 382-383).

Hilâl Medeniyeti'nin Müslüman-Türklerdeki rolü çok daha tesirli olmuştur. Ancak Osmanlı-Türk Devleti'ne bakışı oryantalist kadar bile olmayan; Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanlığı da yapmış bir zatın köksüz maziye dillendirerek şu iddiaları öne sürmesi çok dikkat çekicidir: "**Zaman, zaman, Osmanlı'nın ve İslâm'ın başka dinlere hoşgörüsüyle baktığı söylenmiştir. Bu sav, doğru değildir. Gerçek şudur: İslâm, yalnızca kitabi dinleri tanımaktadır. Ancak en son ve en yetkin dinin kendisi, dolayısıyla kurtuluşun kendisinde olduğunu ileri sürdüğünden, İslâm, kitabi tek tanrılı din mensuplarını,..ilkın İslâm'a çağırmakta, bu çağırışı benimsemedikleri taktirde, onlardan devletin müslüman uyruklarının vermediği bir vergiyi, başvergisi (cizye) adı altında istemektedir... Osmanlılar bu vergiyi sürekli uygulamışlardır... Eğri oturup doğru konuşalım. İçten ve dürüst olalım. Ya müslüman olacaksın ya da ek ek vergi (cizye) vereceksin diye dayatan bir devlette, din ve vicdan özgürlüğünün bulunduğunu söylemek bir aldatmacadır"** (Selçuk, 1997: 7).

Mamafih, Hilâl Medeniyeti, şunu yapmamıştır: Müsamaha adı altında benliğinden, kaynağından taviz vermemiştir. Hoşgörünmek adına, Hoşgörü'yü istismar etmemiş ve ettirmemiştir. Müsamahanın beraber yaşamak olduğunu, hâkim unsurun asıllığını, "ötekilerin" ise insanca yaşama hakkının verilmesi umdesinin câriliği şuurıyla yönetim felsefesini hayata geçirmenin temelini unutmamıştır. Hoşgörü demek, aslından kopmak; asıl ve tek olan "Vahiy" un-

surun, muharref dinlere tabi olması değildir. Hoşgörü, İbrahimi dinleri bir çatıda buluşturarak, "ılımlılık" kisvesinin giydirilmesi değildir. Hoşgörü, birilerinin hizmetine girerek emperyalizme hizmet değildir. Hoşgörü, Müsamaha'nın ruhuna mütenasip, Müsamaha'nın nereye kadar olacağını ve nasıl teşekkül edeceğini bilmektir. Yani, Müsamaha; Hilâl Medeniyeti'nin "aslın" muhafazasını temin etmekle beraber, ona dinamizm kazandırarak, yeni ufuklara yelken açmasına zemin hazırlamaktır.

Medeniyet Tasavvurunda Medine Sözleşmesi Esas Zemin Olmalı

Oryantalist ilmin(!) zerk ettiği ve objektif (!) aydınımızın da : « Kabul etmek gerekir ki, Batı bu işi yüzyıllar evvel başardı. Amerikayı yeniden keşfe gerek yok. Biz de aynen kabul edelim » yaklaşımı ile Uygur Batı'ya ram olma maalesef yeniden düşünemeyen, mukavemet gösteremeyen, kendi kabuğuna çekilmiş millete yıllarca, dayandığı tarihi kaynaklar araştırılmadan Batı'nın insan haklarından, 1789 Fransız İhtilâli'nden bahsedilmiştir. Hâlâ Batı yoluna revân olma devam etmektedir. Halbuki İnsan Hakları Beyannamesi bakıldığında –her alanda olduğu gibi- aşırımı göreceksiniz. Bu intihali bize yedirmişler; yedirilen bu hakları bile tam manasıyla tatbik edememiştir. Ne Doğulu ne Batılı; arafta bekleme halimize çözüm bulamamışız. Akl-ı selim ve gerçekçi bir ilmî araştırmayla İslâm Hukuku çok iyi tetkik edilseydi, umumi hak ve hürriyetlerin tamamı Kur'an-ı Kerim, Sünnet-i Seniyye, Veda Hutesi ve Medine Anayasası'nda bariz bir şekilde mevcut olduğu görülecekti.

Meselâ, Kuran-ı Kerim'deki şu ayet-i kerimeler, hak ve hürriyetlerin varlığına delildir :

“Ey nas! Biz, siz bir erkek ve dişiden yarattık ve sizi şubelere ve kabilelere mensup kıldık ki tanışasınız. Allah katında en iyiniz, kötülüklerden en çok çekinip korunmanızdır.” (Hücürât Suresi; 13) ve yine başka bir ayet-i kerime de; “Müminler, ancak kardeşler. İki kardeşin arasını bulunuz ve Allah'tan (gazabına uğramaktan) korkun. Tâ ki esirgenesiniz” (Hücürât Suresi; 10). “İyilik etmek, fenalıktan sakınmak hususûnda birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek ve haddi aşmak üzerinde yardımlaşmayın”(Maide Suresi, 2). “Sizinle din hususunda muharebe etmemiş, sizi yurtlarından çıkarmamışlardan, onlara iyilik, onlara adalet etmenizden Allah sizi men etmez. Çünkü Allah adalet yapanları sever. (Mümtehine Suresi,8). “ Şüphesiz ki Allah adaleti sever” (Nahl Suresi,90),“ Söz söylediğiniz vakit (leh ve aleyhinde konuşacağınız zat) hısım dahi olsa, adaleti gözetin”(En'am Suresi,152) Hadis-i Şerif'te ise şöyle buyurulmaktadır. “Her müslüman, üzerine -masiyet ile emrolunmadıkça-sevdiği, sevmediği her şeyde, dinlemek ve itaat etmek vaciptir. Masiyet (günah) ile emrolunduğu zaman da, dinlemek de yoktur. İtaat etmek de” (Buhari ve Müslim).

Medine Sözleşmesi

Peygamber Efendimiz (sav), Medine'ye hicret ettiklerinde Medine'nin hâli içler acısıydı. Zira, kim güçlü ise, garibanı, zayıfı, güçsüzü eziyor; onu, her türlü eza ve cezaya çarptırıyorlardı. Bu sebeplerden dolayıdır ki Hz. Muhammed (sav), 622 yılında Medine'ye hicretten sonra Medine Site Şehri'nde müslümanların yanında İslâm'ın

tanıdığı inanç hürriyeti çerçevesinde yaşayan ve yeni kurulan İslam Devleti'nin tebeası durumunda olan bu topluluğunun inandıkları farklı da olsa düzen ve disiplinin sağlanması refah ve saadetin temini, toplum fertleri arasında kaynaşmanın gerçekleştirilebilmesi için, gruplar teşekkül ettiren bu insanların müştereken kabullenecekleri bazı esasların konulması, devletin uygulayacağı siyaset ve idare tarzının belirlenmesi gerekiyordu (Önkal, 1999: 199). Bu sebeple Peygamberimiz (sav), hicretin henüz birinci yılında kitap ve sahife ismiyle hukuk tarihi açısından önemli bir vesika olan Medine Site Devleti Anayasası hazırlatmıştır. Bu anayasa İslâm Anayasa Hukuku'nun bütün hükümlerine ihtiva eden bir bir metinden ziyade o anki (Akgündüz, 1991: 37) şartlarda yapılmış bir hukuki metindir. Bu sözleşme ile aynı hudutlar içinde yaşayan bu insanlar topluluğu bir « ümmet » teşkil ediyor, içtimai, hukuki, siyasi, iktisadi konular, amme hukuku ile ilgili meselelerde kurallar getirilerek başlıbaşına bir inkılap ortaya konmuştur. Ayrıca bütün bu unsurların ihtilaf ettikleri konularda müracaat ve hüküm makamı olarak Rasulullah kabul edilerek tebliğ olunan dine muhalif grupların da devlet başkanı olarak O'na itaatları sağlanmakta, İslâm Devleti'nin varlığı onlara da tasdik ettirmektedir (Önkal, 1999 : 200). Böylece Medine şehri, Medine Site Devleti Anyasası sayesinde sulh ve sükuna kavuşmuş, bütün insanların hakları teminata bağlayan bir hukuki metin olarak kayıtlara geçmiştir. Bir zamanlar, ihanet şebekesi Diyalogcu ılımlı islamcı örgütün dayanak gösterdiği Medine Sözleşmesi, öyle zannedildiği gibi her inanca eşit yakınlık değil; bütün inançların Hak Din İslâm ana çatısı altında hayatiyetlerini huzurlu, güvenli ve hür bir şekilde devam et-

tirmesine amirdir. Yoksa « Allah indinde tek din İslam'dır » (Âl-i İmran Suresi, 19) ayetini çiğnemek değil.

Mekke Ruhunu Esas Alan Medeniyet Tasavvuru

Bir arada yaşama kültürünün esas temeli, kindarlığı öteleyen bir medeniyet tasavvuru, âdil olmayı ve liyâkâtı merkez alırsa; o takdirde birlik ve beraberliliğin mayası atılmış olunur. Bu temeli, İslâm Medeniyeti'nin kardeşliği ve bir arada yaşamanın şartlarını bize gösteren, müsamaha hudutları çerçevesinde affedicilik geleneginde nasıl tesis edildiğinde aramak gerekir.

Bir: Uhud Savaşı'nda Hz. Hamza (ra)'ı, Cübeyr b.Mut'im'in kölesi Vahşi b.Harb (Köksal, 2005: 4/157), hunharca şehid ediyor.

İki: Hz. Hamza (ra), Uhud Harbi'nde şehid olunca karnı yarılıp ciğeri çıkarılıyor, burnu ve kulakları kesiliyor (Köksal, 2005: 4/196). Vahşi b.Harb tarafından şehid edilen Hz. Hamza (ra)'nın karnı yarılarak dışarı çıkarılan ciğeri, Ebü Süfya'nın zevcesi Hind binti Utbe tarafından dişleriyle koparıldığı ve çiğneyip yutmaya çalıştıysa da yutamıyor ve ağzından dışarı attıyor (Köksal, 2005:4/187). Peygamber Efendimiz (sav), Hz. Hamza (ra)'ın nâşını bu hâliye görüp karşısında durunca:

"Hiçbir zaman, bir daha seninki gibi bir musibete uğranmayacaktır. Hiçbir yerde, şu durduğum yer kadar beni kızdıracı olmamıştır.

Andolsun ki, Allah Kureyşlilere karşı beni muzaffer kılacak olursa, ben de onlardan otuz ölüye böyle yapacağım" (Köksal, 2005: 4/196).

Ve Mekke Ruhu, neşvünemâ buluyor:

Üç: İlâhî vaad gerçekleşti ve Mekke fethedildi. İslâm ordusu haşmetiyle Mekke şehrine girdi. Peygamber Efendimiz (sav), amcası Hz. Abbas (ra)'ı Mekke Müşrikleri'ne elçi olarak gönderdi ve ona şöyle dedi:

" Kim Allah'tan başka ilah olmadığına ve O'nun Bir olup eşi, ortağı olmadığına, Muhammed'in (sav) de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şahadet ederse, kendisine eman verilmiştir.Kim silahını elinden bırakıp Kâbe'n in yanında oturursa, ona da eman verilmiştir.Kim kapısını üzerine kapayıp evinde oturursa, ona da eman verilmiştir" (Köksal,2005: 6/388). "Kim Ebu Süfyan'ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir.Kim Hakîm b. Hizam'ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir.Kim kapısını üzerine kapatır ve elinden silahını bırakırsa, ona eman verilmiştir" (Köksal, 2005: 6/385).

Dört: Peygamber Efendimiz (sav)'in Mekke'nin fethi sonrası irad buyurduğu Birinci Hutbesi'nde Mekkelilere hitaben:

"Benim halimle sizin haliniz, Yusuf (as)'ın kardeşlerine dediği gibi olacaktır. Yusuf (as)'ın kardeşlerine dediği gibi, ben de:'Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur! Allah sizi yargılasın! O, Esirgeyicilerin En Esirgeyicisidir!'(Yusuf:92) diyorum. Gidiniz! Sizler, azad ve serbestsiniz" buyurmuştur" (Köksal, 2005: 6/426-427).

Beş: Peygamber Efendimiz (sav), Ebu Süfya'nın karısı Hind binti Utbe'nin beyatına karşılık ona "Hoş geldin" (Köksal, 2005: 6/442) buyuruyor ve Hind'in ikram ettiği oğlak kebabını kabul ediyor (Köksal, 2005: 6/444).

Altı: Ebu Cehil'in oğlu İkrime'nin Müslüman olurken ki hitabı: "Yâ Rasulullah, Sana karşı yaptığım bütün düşmanlıklar, müşrikliğin yayılması ve üstün gelmesi arzusuyla sana karşı attığım bütün adımlar, sana karşı geldiğim bütün yerler, senin yüzüne karşı veya arkandan sarfettiğim bütün sözler için bana Allah'tan mağfiret dilemeni istiyorum" dedi (Köksal, 2005: 6/456).

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sav): "Ey Allahım, Onun bana karşı yaptığı bütün düşmanlıklardan, Senin yolundan çevirmek maksadıyla gittiği, içinde erişeceği yere kadar adım attığı ve bununla da Senin nurunu söndürmeyi arzuladığı her yerdeki tutum ve davranışlarından doğan günahlarını bağışla. Onu aleyhimde, yüzüme karşı veya arkandan işlediği bütün kötülükleri de bağışla" buyurarak dua etti (Köksal, 2005: 6/456).

Yedi: Mekke'nin fethi esnasında müslümanlara karşı düşmanlıklarıyla tanınan on kadar kişiyle birlikte Hz. Hamza (ra)'ı şehid eden Cübeyr b.Mut'im'in kölesi Vahşi b.Harb (Köksal, 2005: 4/157), umumi affın dışında bırakılmıştı. Bu sebeplerden dolayı Vahşi b. Harb, Mekke'nin fethinden sonra Tâif'e kaçtı. Bu arada kendisine Hz. Muhammed'in (sav) İslâm'a girenleri affettiği bildirilince Medine'ye gitmeye karar verdi. Bunun üzerine Medine'ye giden Vahşi, Mescid-i Nebevî'de Resûl-i Ekrem (sav)'in huzurunda müslüman oldu. Vahşi, Resûlullah'ın huzuruna çıktığında veya onun kendisine haber gönderip İslâm'a girmesini istediğinde Vahşi günahkâr olduğunu söyleyerek tereddütlerini ifade edince Resûl-i Ekrem (sav), "Kim tövbe edip iyi davranışlarda bulunursa şüphesiz o kişi tövbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner" âyetini okumuştur (el-Furkân 25/71). Bunun üzerine Vahşi, "Ey Allah'ın Resulü! Ben ne-redeyse küfre denk bir günah işledim. Allah

bunu da hasenata çevirir mi?" diye sormuş, Resûlullah da, "Allah kendisine ortak koşulması dışında bütün günahları dilediği kimse için bağışlar" âyetiyle (en-Nisâ 4/116) cevap vermiştir. Bununla da tatmin olmayan Vahşi, "Burada Allah'ın dilediğini affedeceği bildiriyor, beni bağışlamayı diler mi dilemez mi bilmiyorum" deyince, Hz. Peygamber, "Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin, çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O çok bağışlayan, çok esirgeyendir" âyetini okuyarak (ez-Zümer 39/53) Vahşi'nin bütün endişelerini gidermiş, bunun ardından Vahşi İslâm'a girmiştir. Bu sırada Vahşi'den amcasını nasıl şehid ettiğini anlatmasını isteyen Resûlullah(sav), onu dinlerken büyük bir teessüre kapıldı. Bununla birlikte Resûl-i Ekrem Efendimiz (sav), Vahşi'yi cezalandırmadı. Sadece amcasının katledilişini hatırlamak istemediğinden gözüne görünmemesini istedi (Küçükaşçı, 2012: 450-451).

Veda Hutbesi, bir arada nasıl yaşanılacağına rehberdir

Veda Hutbesi, başlıbaşına bir mutabakat sözleşmesidir. Bir arada yaşamayı, birlik ve beraberliğin yol haritasını bize göstermiştir. İstikameti kaybettiğimizde, gideceğimiz ciheti şaşırduğumuzda nasıl davranacağımızı, nereye müracaat edeceğimizi emretmiştir. Veda Hutbesi'nin, birliktelik irfanına, asgari müştereklerde buluşmamıza amir ifadeleri şöyledir :

"Ashabım! Muhakkak Rabbinize kavuşacaksınız. O'da sizin yaptıklarınızdan dolayı sorguya çekecektir. Sakın benden sonra eski sapıklıklara dönmeyiniz ve birbirinizin boynunu vurmayınız!...Ne zulmediniz, ne

zulme uğrayınız...Dikkat ediniz, cahiliyeden kalma bütün adetler kaldırılmıştır. Ayağımın altındadır. Cahiliye devrinde güdülen kan davaları tamamen kaldırılmıştır.

Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız birdir. Hepiniz Adem'in çocuklarıdır. Adem ise topraktır. Arabın arab olmaya-na, arab olmayanın da arab üzerine üstünlüğünün olmadığı gibi kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur.

Ey müminler! "Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç şaşırmasınız. O emanetler Allahın kitabı Kur'an-ı Kerim ve Peygamberinin sünnetidir.

Müminler! "Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleyiniz. Müslüman müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeşler. Bir Müslüman kardeşinin kanıda, malıda helal olmaz. Fakat malını gönül hoşluğu ile vermişse o başkadır."

Mekke Ruhu'nun Yansıması

Dinimiz İslâm'ın, diğer dinlerden en mühim farklarından biri de, din ve vicdan hürriyetindeki müsamahasıdır. İslâm Dini, son hak din olmasına rağmen (**Doğrusu Allah indinde din İslâmdır** -*Âluİmrân Suresi-19*) yine de İslâmın yayılmasında, zorluğa ve zorbalığa izin vermemiştir. Bunu kat'i bir dille yasaklamıştır: "**Dinde ikrâh yoktur:Dinde zorlama yoktur! Allah onu zorla kimseye vermez, dini kişinin kendi iradesiyle istemesi gerekir.**" (*Sure-i Bakara, 256*) ayeti kerimesi buna en güzel delildir.

Hz. Ömer (ra)'ın Kudüs Ahalisine Verdiği Sulh Andlaşması (Emanname)

Birarada yaşama kültürü, onu vareden medeniyette mündemiçtir. Genel bir çerçeve çizilirse, hususi halin çözümüne katkı ve tesiri o derece fazla olacaktır. Katma değer artışı ancak o vakit bir anlam ifade eder. Akl-ı selim idarecilerin, sadece Hz. Ömer (ra)'ın hayat tarzına bakarak bile ülkeyi yönetmesi, kindarlık ve ötekileştirmenin nasıl kendiliğinden berheva olacağına şahitlik edeceklerdir. İsrail'in sabık başbakanı Ehud Barak, Osmanlı'nın pırpırlı bir onbaşıyla yıllarca Kudüs'te barış ve huzuru sağladığını itiraf etmesine sebep olan başarının sırrı neydi? İçinden çıkılmaz bir hale gelen Kudüs meselesinin çözüm noktası Hz.Ömer (ra)'ın Emannamesi'nde saklıdır. Bu Emanname'den bir kesit:

"Bu sözleşme Allah'ın kulu, müminlerin emiri Ömer'in İliya halkına verdiği bir emandır. Onların canlarına, mallarına, kilise ve haçları konusunda; hastaları ve sağlıklı olanları ve diğer insanlarına verilen bir emandır. Buna göre onlar kilise inşa etmeyecekler fakat eski kiliselerine de dokunulmayacaktır. Kiliselerinin sayısı azaltılmayacak, sahalalarına dokunulmayacak ve haçlarına karışılmayacaktır. Mallarına da dokunulmayacaktır. Dinleri konusunda zorlanmayacaklardır. Onlardan hiç birine zarar da verilmeyecektir."

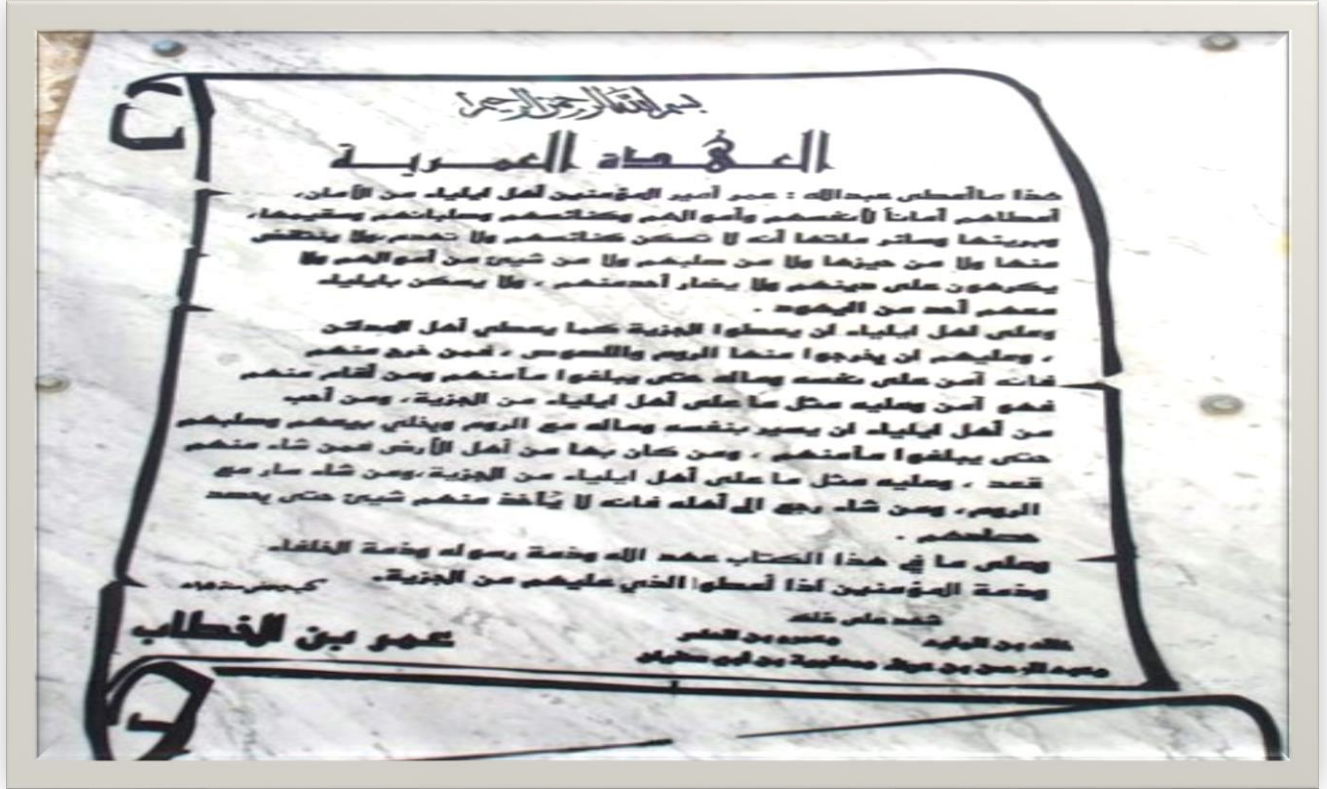
'Menakıb-ı Hz. Ömer' adlı eserde, Hz. Ömer (ra)'ın Kudüs'e girişi şöyle nakledilir:

Hz. Ömer (ra), Kudüs'ün teslimine dair ahidnameyi imzalayıp, Patrik Sofranus ile birlikte Kudüs'e girmişti. Hz.Ömer (ra)'ın namaz kılması gerekiyordu. O sırada Kamame kilisesinde bulunuyorlardı. Namazını,

bu kilisede kılmalarını bizzat partik rica etti ise de, Hz.Ömer (ra) kabul etmedi ve burada kılmanın bir mahzuru olup olmadığını soran patriğe şu tarihi cevabı verdi: “Hayır, hiç bir mahzuru yoktur. Böyle bir şey düşünmüyorum bile. Eğer ısrarlarınıza uyararak namaz kılmaya teşebbüs etmiş olsa idim, belki de ileride müslümanlar, « halife Ömer burada

namaz kılmıştı » diye bana imtisal ederler. Muahede şartlarını bu vesile ile ihlale kalkışmalarından çekindim. Çünkü sizinle yapılmış muahedemiz vardır. Kur’an bize, ‘yaptığınız muahedelerin hükmünü yerine getiriniz. Allah’ın emirlerine sâdik kalınız’ diye emreder » buyurmuştur.

(Hz. Ömer’in Kudüs Ahalisine Verdiği Sulh Andlaşması (Emanname))

Bu Emanname’yi baş tacı eden Osmanlı Devleti pırpırlı bir onbaşıyla yıllarca Kudüs'te barış ve huzuru sağlıyor; Siyonist politikayı izleyen İsrail ise vahşet, kan ve gözyaşı ile İslâm Medeniyet Havzası'nda çıbanbaşı olarak varlığını devam ettiriyor. Siyonist felsefenin temelindeki tedhişçilik ve ikiyüzlülükle gayri meşru vasıtaların mübahlığını kendilerine şiar edinerek yegâne gayesi olan “Arz-ı Mevdud” a giden yolları

bir bir arşınlayan İsrail derin devleti, tarihte kendilerinin maruz bırakıldığını iddia ettikleri zalimliğin çok daha şiddetlisini ve militarist davranışlarının daha fazlasını masum Filistin halkına reva görmektedir (Mezkit, 2011: 131). Kendi iddiaları olan Nazi zulmüne taş çıkartacak katliamlara Müslüman halkı maruz bırakmaktadır. İsrail Eğitim Bakanı Limur Lifnet “İsrail bir Yahudi devletidir; bu sınırlar içinde hiçbir Müslüman’ın yaşatıl-

maması gerekir” Siyonist düşüncesi nerede, Hz Ömer (ra)’ın uygulamaları nerede?

Malazgirt’ten Cumhuriyet’e: Yahudiler, yok olmaktan kurtuluyor

İslâm Medeniyeti’nin zirve numunesi Müslüman Türklerin fiilen 26 Ağustos 1071 Malazgirt Zaferi’nden sonra Anadolu’ya ayak bastığı andan itibaren Bizans topraklarındaki Yahudiler de nefes almaya başladılar. Binlerce Yahudi, Bizans’tan ka-

1.647’si Yahudi ailesiydi.1492’de İspanya’da katliam ve sürgüne uğrayınca kendilerine kapıyı yine Müslüman Osmanlı Devleti açtı.Devrin sultanı 2. Bayezid Han, göçmenlere kötü muamele edilmesi ve herhangi bir zarar verilmesi durumunda, bunu yapanlara ağır cezaların uygulanacağı fermanını yayınlamıştı (Shaw, 1991: 33). Avrupa’nın vahşetinden kaçan 250 bin Yahudi İspanya’dan Osmanlı topraklarına geldi. Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan, Mısır, Anadolu’da ise Doğu Trakya, İstanbul,Çanakkale, İzmir, Tokat ve Amasya çevrelerine yerleştirildi. 16. asrın ortalarında İstanbul’daki Yahudi aile sayısı 8070’e yükseldi. Daha 1478 yılında hiçbir Yahudi nüfusu olmayan Selanik’te 1535 yılında 2.645 Yahudi ailesi oturuyordu (Kedourie, 1992: 165).

Yakın bir tarihte vuku bulan, yine Avrupa katliamından kurtulmak isteyenYahudilere haham Isaac Tzarfati,Almanya’daki Yahudileri Türkiye’ye göç etmeye çağırıyor ve şöyle diyordu:

“Kardeşlerim,sizevereceğim nasiha-ti dinleyin. Ben de Almanya’da doğdum ve hahamlar önünde Tevrat okudum.Ama

çarak Anadolu Selçuklu Devleti topraklarına sığındı. Osmanlı Devleti’yle birlikte ise Yahudiler, tarihlerinin en uzun süreli mutlu çağlarına girdiler. Dinlerini yaşamada tamamen serbest bırakıldıkları gibi, ülkede istedikleri yerde mülk edinme imkânına kavuştular. Çok yerde ticaret âdeta ellerine geçti ve oldukça zenginleştiler.İstanbul’un fethiyle birlikte ise Avrupa’dan İstanbul’a göçe başladılar. Fethin üzerinden 30 yıl geçtikten sonra şehrin nüfusu 16.326 aileye çıktı ve bunların

ülkemden çıkarıldım.Allah’ın kutsayıp, her türlü güzellikle donattığı Türk topraklarına geldim.Burada huzur ve mutluluk buldum. Türkiye,sizin de huzur ülkeniz olabilir. Burada Allah’ın bize verdiği nimetlerin 10’da1’ini bile bilerseniz,ne yapar yapar buraya gelirsiniz. Burada şikayet edeceğimiz bir şey yok.Büyük servetlerimiz var; ellerimiz altın ve gümüş oldu. Ne ağır vergiler sözkonusu, ne de ticaretimize bir engel var.Toprak bereketli,her şey ucuz ve hepimiz huzur ve hürriyet içinde yaşıyoruz. Burada Yahudileri,bir utanç forması olarak sarı şapka giymeye zorlamıyorlar. Uyanın kardeşlerim,her şeyinizi toplayıp gelin.” (Shaw,1991: 32; Apaydın-Alister,1994: 8-11).

Osmanlı - Türk Medeniyeti’nde Birliktelik Kültürü

Herbert Adams Gibbons, Osmanlı İmparatorluğu’nun Kuruluşu adlı eserinde şunları yazmaktadır: “...**Osmanlıların tesamuhı(müsamaha-hoşgörü) ister siyaset, ister halis insaniyet, isterse lâkaydi neticesi**

ile meydana gelmiş olsun, şu vakıya îtiraz edilemez ki Osmanlılar yeni zaman içinde milliyetlerini tesis ederken dinî hürriyet umdesini temel taşı olmak üzere vazetmiş ve Müslümanlar, Osmanlıların idaresi altında ahenk ve vifak içerisinde yaşıyorlardı (Nakl.: Uzunçarşılı, (?): I/184-185)

Osmanlı Devleti'nin temelini seyyah Bertrandon de la Broqui re  u şekilde ifade ediyor:

“Büyük refah içinde bulunan Türk köyleri, Hıristiyan köylülerin çoğunun aksine olarak hiçbir zaman yalın ayak gezmezler. Dizlerine kadar çıkan sarı çizme giyerler; Türkler erken kalkar ve i lerine erken giderler;s k net be büyük bir gayretle i  g r rlere; Rumlar, Sırp-lar ve Bulgarların aksine olarak Türkler, evle-rinin kendilerine mahsus olan kısmında ehli hayvan bulundurmazlar; hiçbir Türk temizce yıkanmadan evinden çıkamaz; hayvanın yedi-ği yemeği bir Türk yemez; bir tavuk kesmek istediği takdirde bile onu bir müddet temiz yiyeceklerle besler; merhamet sahibi olan Türk, harpte mecburiyet altında insan öldürür; ta-biaten s k   olmasına ve çalışmakla sertle -mi  bulunmasına rağmen şiir kabiliyeti y k-sek, ilme meyil ve istidadı çoktur” (Nakl.: uzun ar ılı,(?):I/185).

Görülüyor ki yeni doğan Osmanlı Devleti'nin ilk temelleri atılırken İslam Me-deniyeti'nin bütün özelliklerini temessül et-mi  vaziyette fütuhatı ger ekle tirmi tir. Da-ha kurulu  safhasında süratle geni lemesin-de, denizi açarak Balkanları zabt  rap altına almasında, yalnız f tuhatın ve devletlerara-sındaki ihtilaflardan istifadenin ve siyasettki maharetin değil, aynı zamanda yukarıda izah edilen mânevî sebeplerin de tesirlerini g r -yoruz. Bu saydedir ki Türkler Rumeli'deki varlığını bir avuç kuvvetle ellerinde tutmuş-lardır. Yine bu sebeplerden dolaydır ki Ti-

ilk millettir; arası kesilmeyen Yahudi t 'izb tı ve engizisyona resmen muavenet mesuliyeti lekesini taşıyan asırlar esnasında hıristiyan

mur ileYıldırım Beyazıt Han arasında yapılan Ankara Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti Anadolu'da parçalandığı halde, Rumeli'de dimdik ayakta durmuştur (Uzunçarşılı, (?): I/185- Ayrıca bknz: Miquel, 2003: 329).

Bertrandon de la Broqui re adlı sey-yah, Türklerin ahlak bakımından üstünlüğü-n  devamla  u şekilde dile getirmektedir: “Türkiye'de girmi im her i ve bulunduğum her münasebette Türklerde Rumlara nazaran çok daha fazla arkadaşlık duygusunun mev-cut olduğunu gördüm ve Türklerle Rumlar-dan ziyade  timad ettim. Gerek şehirde, gerek köyde Türkler kuvvetli, ceng ver, kanaatk r i  i, namuslu tüccar, sadık arkadaş ve himaye edici efendilerdir; kısaca doğru ve samimi kimseler” (Nakl.: Uzunçarşılı, (?): I/186).

Fatih Sultan Mehmed Han'ın İstanbul'u fethettiğinde Galata halkına verdiği yazılı ahidnâme (Yılmaz, 2000: 141-142-143), birlik-te yaşımanın sınırlarını çizmesi açısından önemlidir. Burada kastedilen gayri m slimle-rin varlığına hangi şartlarda kabul g r-d ğ d r. Bu emannamedeki “Kabul eyledim ki; kendilerinin  yinleri ve erk nları ne  ekil-de devam edegelmi se,yine o  ekil üzere  detlerini ve erk nlarını yerine getireler. Kili-seleri ve  yinleri serbest ola, amma  an  almayalar” maddeleri ile hem müsamahayı hem de tebaiyyeti ifade açısından çok m h-imdir.

Hemen tarihi geri sardığımızda  unu görürüz: Peygamber Efendimizin Mediney-i Münevver'e'ye hicretinin ilk senesinde Ensar - Muhacirin ve Ensar ile anlaşmalı olan m  rik arap kabilelerinin ve Yahudi ileri gelenleriyle

akdedilen ve tarihe eşsiz numuneler kazandıran kardeşlik anlaşması olan Medine Sözleş-

mesi'nin (Önkal,1999: 199-200) yansımasından başka ne olabilir ki?

(Fatih Sultan Mehmet Han'ın Fetih sonrası Galata halkına verdiği yazılı ahidnâme.)

Meselâ, Bosna'nın fethinden evvel, Bogomil mezhebindeki Bosna Hıristiyanların müslüman olmalarındaki fütuhât ruhunun tesiri, Osmanlı Devleti'ndeki müşterek birlikteliğe çok önemli katkısı olmuştur. "Fatih Sultan Mehmed Bosna'yı aldığı zaman Bogomil mezhebindeki Bosna Hıristiyanları hakkında çok müsamaha göstermiş ve onların devlet hizmetinde yetişmelerini sağlamıştır; Bogomiller toptan müslüman olmuşlardır(...) Patarenler'in, Hazret-i İsa'yı Allah'ın kulu ve peygamberi tanıyan inançlarıyla Müslümanlarla aynı inançta olmaları ve Türklerin vicdan hürriyetine hürmet göstermeleri, birkaç asır katolikkilisesinin ve bu mezhebteki kıralların ve Macarların mezalimine duçar olan bu zümrenin yakın itikatları se-

bebiyle hep birden denecek kadar süratle müslüman olmalarını mucib olmuştu; hatta tarihî bir rivayete göre Fatih Sultan Mehmed, bunların toptan İslâmiyeti kabullerinden dolayı memnun olarak kendilerinden dileklerinin ne olduğunu sormuş, onlar da devlet hizmetinde istihdamlarını rica etmişler ve bu suretle hem ordu ve hem saray ve devlet hizmetinde namuslu ve sadakatli olarak ödevlerini yapmışlardır" (Uzunçarşılı,(?) :II/84-85).

Bosna-Hersek Fojnica şehrindeki Fransisken Kilisesi'nde bulunan ve Fatih Sultan Mehmed Han Bosnalı ruhanilere verdiği tarihi ferman ki, Osmanlı Hilâl Medeniyeti'nin farklı inançlara gösterdiği müsamahaya, hak ve hürriyet-

(Bosna-Hersek Fojnica şehrindeki Fransisken Kilisesi'nde bulunan Fatih Sultan Mehmed Han'ın Bosnalı ruhanilere verdiği tarihî ferman.)

Uygar Batı!: Yıl 1995

Uygar Batı'nın göbeğinde ise 11 ve 12 Temmuz 1995 günü Srebrenica'da Hıristiyan Batı dünyasının yüksek müsaadeleriyle silahsızlandırılan bölgede insanların dini kimliğine göre muameleye tabi tutan çağdışı kafa, 12

bin Müslüman Boşnak'ı katlediyor. Bosnalı Müslümanların Sırlara kırıdırılması-na nasıl seyirci kaldıklarını, Hollanda Çevre Bakanı yıllar sonra itiraf edecektir.

Uygar Batı'nın(!) göbeğinde işlenen bu zulme bakarak, Batı'da eşitliğin sağlanıp sağlanmadığı tartışma konusudur. Demokratik slogan-

ların evrenselleştirilmesinin ötesinde, modern liberal demokratik mekanizmaların öncülerinin uluslararası ilişkilerin küresel olarak demokratikleşmesi için çalıştıklarını iddia etmek zordur. Bu durum, ortak güvenlik fikrinin tabii bir sonucu olarak en fazla eşitlik yanlısı bir kurum olması gereken Birleşmiş Milletler için dahi geçerlidir (Davutoğlu, 2000/2: 17).

Meseleye mukayeseli tarih felsefesi açısından bakıldığında bir arada yaşama kültürünü Osmanlı - Türk Devleti'nin mânevî ve içtimai

cephesinin tarihi derinliğinde görebiliyoruz. Ord. Prof. Dr. İsmail hakkı Uzunçarşılı'ya göre (I/186), işte bu karakter ve manevi cephe, devletin şuurlu siyaseti ve azim ve irade kudretiyle bir ahenk teşkil edince bunun neticesinin ne olabileceğini yine Osmanlı tarihi gösteriyor. Bunun için Gibbons'un Osmanlılardan bahsederken "yeni bir millet teşekkül ediyor" ifadesi çok yerinde kullanılmıştır. Bu, tarihi hadiselerin mâ'kes bulmasıdır.

(11 ve 12 Temmuz 1995 günü Srebrenica Soykırımı'nın mimarları)

Netice

Bir arada yaşama kültürünün temellerini yıkan, tevarüs ettiği millî kültürü yok

sayan idraksizlik, biribirimize karşı güvensizliği telkin eden halin orataya çıkmasına sebep olmuştur. Pozitif değerlerle; kutsî dava ve kıymetlere inanmışlar, dünya çapında

güçlerin yerel piyonlarının sunağına tırmandırılmışlardır. Sonra 'reel politik' adına merdivenleri tekmelenmiştir. Bu, Türkiye'nin trajedisidir. Bu trajediyi çözmeli ve

aşmalıyız. Türkiye, küllerinden doğmaya mecburdur! Küllerden doğum, titreyip kendine gelme nasıl olacak? Laf kabalıklarıyla, derin hülyalarla; ayakları yere basmayan ütopyalarla, tarihteki ihtişamlı günlerini yâd etmekle mi olacak? Zamanı, dört kıtada at koşturduğumuz günleri aramakla mı heba edeceğiz? Yoksa gerçekçi bakış açısıyla önümüze mi bakacağız? (Mezkit, 2010:9-10).

Bilgi ve beceri vatanseverliğin temelini teşkil edeceğinden hareketle mevcut oluşumlardan farklı bir hareket tarzı sergilenmesi elzemdir. Bölük-pörçük vatandan ziyade birlik ve dirlik içindeki yekvücutluğu sağlayacak millî ve millet tabanlı hareketin hayata geçirilmesini tarihi zaruretler ve mevcut şartlar icbar etmektedir. Materyalist-kapitalist felsefeye embe basma tulumba gibi emre amade kullardan ziyade buna mukaddes değerlerin yoğurduğu millet merkezli aksiyon erlerinin cihan şümül ülküye sahip çıkmasını temin edecek fikri ihtilâli hayata geçirmek, geleceğimiz için zaruridir. Fikrî ihtilâlin dayandığı değerler, millî olmalıdır. Ahlâki yönü pozitif bilimden değil; inançtan tevellüt eden bir duruş sergilenmelidir.

Millî duruş, yozlaşmamış an'anenin (gelenek) arkasındaki "Asıl"ı hakiki manada her sahaya hâkim kılarak; 'derin oligarşi' ye alternatif millî duruşu (ulusalcı yaklaşım değil, millet-devlet kaynaşmasını temin edecek milliyetçilik) tesisle mümkündür.

Millî duruş, geçmişte olduğu gibi bugünde biz Müslümanların bu geleneği devam ettirebilmesi ilme mukaddes gözle

bakmamız ölçüsündedir. Halk irfanı denilen husus, esas itibariyle Hakikat'e ulaşma gayesidir. Bu da tasavvuf erbabı cihetiyle hayat bulur. Birtakım eşhasın ifadesi ile mistik bir boyut değildir, tasavvuf (Bu tabir, şarkiyatçıların veya onlardan mülhem araştırmacıların İslâm'a mal ettikleri bir kelimedir. Bu ifade hiçbir zaman tasavvufun manasına tekâbül etmez. Derinlikli bir tanımla değildir). Tasavvufta asılan olan ilimdir. İlim, şeriata muhalif olamaz. Tarikat, Şeriat'ın özüdür. Dolayısıyla Türklerin irfânî yönünü inşa eden mezkûr medeniyet tasavvuru, bütün Müslümanlar gibi ilmî üç şekilde ele alır. Birincisi, herkesin uzanabileceği Şeriat'tır. Öz olarak Kur'an'dadır. Gelenek ve içtihatla açıklanmıştır ve fakihler tarafından öğretilir. Müminlerin içtimai ve dini hayatlarını her bakımdan ihata eder. Bunun ötesinde tarikat uzanır ve her şeyin içyüzüyle ilgilidir. Bu yol, "seçilen"lerin manevi hayatına hâkimdir. Bir hayat tarzı olduğundan sistematik olmayan bir yüz yüze iletişime dayandığından, çeşitli sufi tarikatların doğmasına yol açmıştır. Son olarak da ile getirilemeyecek Hakikat'in kendisi gelir ve hakikat bu iki yaklaşımın da özünden zaten vardır(...)Şeriat bir dairenin içinde çemberi, Tarikat da yarıçapı, gibidir. Merkez de Hakikat'tır. Tarikat ve Hakikat, birlikte İslamın batini (iç) yüzünü oluştururlar ve Tasavvufun başkoyduğu yol da budur (Nasr,1991: 25).

Yine Hak ve Hakikat terbiyesini "di-yagramlık"tan "îsâr"a tekâmül ettiren, kardeşlik duygusunu pekiştiren Şeriat, Tarikat ve Hakikat meselesi şu şekilde izah edilmiştir:

"Tarikat ve Hakikat, Şeriat'ın sureti ile hakikati meyanında mütevassıtır (araç-

vasıta). Tarikat ve Hakikat, Şeriatın mütemmimleridir.

Yine ma'lumları olsun ki, Şeriat, üç cüzden mürekkeptir. Bunlar, ilim, amel ve ihlas'dan ibarettir. Bü üç cüzün her biri tahakkuk etmedikçe, şeriatın kemali tahakkuk etmez. Ne zaman ki, şeriat tahakkuk eder, rıza-yı Bârî hâsıl olur. Rıza-yı Mevlâ ise, bütün dünyevî ve uhrevî saâdetlere kefiledir.

Tarikat ve Hakikat, üçüncü cüz olan ihlâsın tekmilinde şeriatın hâdimleridir. Anın için "Tarikat ve hakikat, şeriatın hâdimleridir" denilmiştir. Bunları tahsilden masûd, tekmîl-i şeriat olup, şeriatın dışında hiçbir emir yoktur"(____2010 : 18-19).

Mevcut hataları tasfiye; ama, yerine ikâme edilecek yeni "şey"lerin cemiyetin geleneğine, inancına düşman olmayan, uzak durmayan yeniliklerden teşekkül etmelidir. Tepeden inme fikrî zorlamaların cemiyette akis bulması zor olacağından, hatta ters tepeceğinden ortak değerlerine vurgu yapılmalıdır. Seçilenlerin nazarisyonları, toplumu yönlendirme mevkiindekilerin ve tabiki idarecilerin afakîlikten uzak durmaları, ayakları yere basarak iş yapmaları ehemmiyet arz etmektedir. Tarihî geçmişi olan bir milletin Sahih Geleneği'ne bağlılığı da aşikârdır (Mezkit, 2010: 10). Sahih Geleneği'ni (Mezkit, 2005: 55) tesis etmiş bir milletin yeniliklere karşı bîgane kalması düşünülemez. Buna karşılık gelecek, kendine münhasır; fakat alemşumul umdeleri yeni bir bakış açısıyla millete kazandırması tabidir. Asriliğin (modern değil; çağdaş) müspetesiyle kendi kültüründen, inancından, tarihinden; velhâsılı bütün bunların bileşkesinden müteşekkil kutsî kıymetleri; suiistimale mahal bırak-

mayacak şekilde milletin irfanında meczetmesini bilir.

Yeni Türkiye iddiası yeni bir irfani derinliği olan meşveretin nüvesinin şekillenmesiyle mümkündür. Nitelikli kuşatıcı, kucaklayıcı bir istişare ile yeni fikir ve yeniden inşasının temeli geleceğe bakmakla olur. Dert edinmeyen bir zihniyet, birlikteliğin temeli olan müşaverenin gücünden korkar. İştışarede "bal" gibi bir netice vardır. Bu neticeye su katanlar elbette zehir ürettiklerinin farkında değildirler. Yeniden şekillenen bir dünyada yeni bir Türkiye için bilgi ve hikmeti kendine dert edinenler; küçük beyinleri değil "kızıl elmayı" kucaklayan bir topluluk için istişare, gelecek inşasında; asıldır.

Bilgi çöplüğüne dönüşmüş hikmeti arayan bir dünyada Yeni Türkiye'ye ihtiyaç vardır. Bir arada yaşama kültürünün teşekkülü yeni medeniyet tasavvuru ile değil; varolanı bulmakla mümkündür. Yitik Hikmet'e ram olmadıkça müşterek hayatı idame ettirmenin imkânsızlığı vakıadır. Ancak Yeni Türkiye idealinde birlikte yaşama kültürünün tesisinde Çanakkale Ruhu'nu hazmetmedikçe; asgari müştereklerde buluşmadıkça... Ve Çanakkale Ruhu'nda fenafillâh, Hakikat'e dönüşmedikçe bir arada yaşamayı başaramayacağız demektir. Bunun başkaca yolu yoktur.

Kaynakça

AKGÜNDÜZ, Ahmet (1991) : Eski Anayasa Hukukumuz ve İslam Anayasası, Timaş Yay., 3. Baskı, İstanbul.

APAYDIN, F., **ALISTER** P.(1994): "Blissful Years of the Jews in the Ottoman State",The Fountain, July to September.

- DAVUTOĞLU**, Ahmed(2000/2): “Bunalımdan Dönüşüme Batı medeniyeti ve Hristiyanlık” Divan Dergisi, Bilim ve Sanat Vakfı Yay.,Yıl:5, Sayı:9, İstanbul.
- EL-KETTANÎ**, Mühammed Abdülhay (2003): Hz. Peygamber’in Yönetimi, C.2 İz yayıncılık, İstanbul.
- EL-KETTÂNÎ** Muhammed Abdülhay (2003):et-Terâtibü'l-İdâriyye, Terc., Ahmet Özel, İz Yay. Cilt:1,İstanbul.
- en-NEDVÎ**, Ebu'l-Hasen 'Aliel-Hasenî (1962): el-Muslimûn fi'l-Hind, Dimeşk.
- KEDOURIE**,E. (1992): Spaind and the Jeews, Thomasand Hudson,London.
- KÖKSAL**, M.Asım (2005): İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık, Gerçek Hayat Dergisi Kültür Yayınları, İstanbul.
- KÜÇÜKAŞCI**,Mustafa Sabri (2012), “Ebû Desme (Ebû Harb) Vahşî b. Harb el-Habeşî” maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, cilt: 42, sayfa: 450-451, İstanbul.
- MEZKÎT**,Mesut (2005): Muhafazakâr Değişim, Tuna Ofset Basım Yayın., Aydın.
- MEZKÎT**, Mesut (2010): Dirilişimiz, Milliliğin İhyasındadır, Yeni Fikir Dergisi Yayınları,Aydın.
- MEZKÎT**, Mesut (2011): Siyonizmin Rehberliğinde (Kargalığında) “Neo-con”izmin Emperyalist Fikri, Yeni Fikir Dergisi Yayınları, Aydın.
- MIQUEL**, Andre (2003): Doğuştan Günümüze İslâm Medeniyeti, Terc.: Ahmet Fidan-Hasan Menteş, Birleşik Dağıtım Kitabevi;Gerçek Hayat dergisi Kültür Yayınları, İstanbul.
- NASR**, Seyyid Hüseyin (1991): İslâm'da Bilim ve Medeniyet, Terc.: Nabi Avcı-Kasım Turhan- Ahmet Ünal, İnsan Yayınları, İstanbul.
- ÖNKAL**, Ahmet (1999): Rasûlullah'ın İslâm'a Davet Metodu, Esra Yay., 14. Basım, Konya.
- SHAW**,S.J.(1991);The Jews of the Ottoman Empire and the Turkish Republic, Macmillan.
- SELÇUK**, Sami (1997): Türkiye Günlüğü Dergisi, Eylül-Ekim-1997, İstanbul
- UZUNÇARŞILI**, İsmail Hakkı (?): Büyük Osmanlı Tarihi,Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yay., Cilt:1 7. Basım, Ankara.
- YILMAZ**,Ömer Faruk (2000): Belgelerle Fatih Sultan Mehmed Han, Osmanlı Yay.,İstanbul
- ____(2006):Osmanlı Târîhi, Çamlıca Basım Yayın,Cilt:2, İstanbul.
- ____(2010): “Silsile-i Sâdâtın 33. ve Son Halakası: Süleyman Hilmi Tunahan (ks)” adlı risâle, Fazilet Kitabevi, İstanbul.